

Liturgie voor de Nostalgische dienst

Op zondag 18 september 2022

In de Grote Kerk van Hindeloopen

Aanvang 10.00 uur

Voorganger: ds. Gerrit Groeneveld

Organist: Henk van den Berg

M.m.v.:

Aald Hielpen

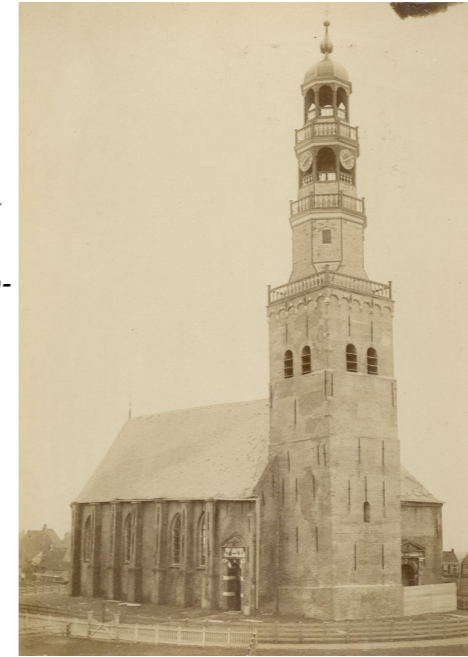
Nostalgische dienst commissie

Gastvrouwen: leden Grietje Sprot

Info Kerk

De kerk is gebouwd in 1632 op de oude fundamenten van 1517. In 1642 was de kerk te klein vanwege het grote aantal inwoners (2300) en is er een zijbeuk aan gebouwd. Begin 1800 heeft koning Lodewijk onze fluitschepen in beslag genomen en ontstond er armoede in Hindeloopen en vertrokken de mensen. Eind 19e eeuw waren er nog maar 1050 inwoners. De kerk was vervallen en is afgebroken en opnieuw opgebouwd met dezelfde steen maar wel 40 cm lager.

De kerktoren

De toren bestond reeds in 1593 en is vermoedelijk gebouwd op een nog ouder bouwwerk. De spitse toren dateert van 1615. In 1701 is tijdens een kerkdienst de toren door de bliksem getroffen en afgebrand. In deze toren was het stadsarchief opgeslagen.

Het volgende gedicht is hierop gemaakt:

Juist op des Heeren dag, zoodat onze pastoor
Was bezig in de kerk, te stellen Gods woord voor,
zoo komt daar in de kerk, een man zeer hard geloopen,
het was onze majoor, en deed de kerkdeur open.
Hij riep: "Kom volk, kom uit! De toren is in brand!"
Voorwaar een grote schrik men in de menschen vand.

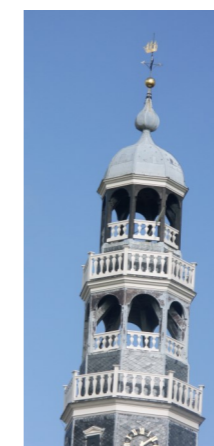
In 1734 werd de toren herbouwd, zoals zij nu is, (lantaarn toren) naar een ontwerp van Claes Piters (alleen houten gedeelte). Omdat men er zo gauw bij was, kon men een grote brand voorkomen.

Toren voor 1701

Noodtoren 1724

Toren 1734 tot heden

Regels voor een kerkdienst

- ◆ *Mannen en vrouwen zitten gescheiden van elkaar.*
- ◆ *Bij binnenkomst zitten de mannen links en de vrouwen rechts.*
- ◆ *Bij binnenkomst van de predikant gaan alle mannen staan (ook de gasten). De vrouwen blijven zitten.*
- ◆ *De vrouwen leggen een pronkdoek op schoot. Daar wordt de Bijbel of psalmboek op gelegd.*
- ◆ *De mannen houden de hoed op.*
- ◆ *Alleen mannen zitten in de kerkenraad en tijdens het gebed gaan ze staan. De mannen in de kerk blijven zitten.*
- ◆ *Tijdens het gebed houden de mannen hun hoed in de handen voor de ogen/het gezicht.*
- ◆ *'s Winters nam men een stoof met een test mee om de voeten op te zetten en zich zo te verwarmen. Het liefst met een Turkse knoop en beschilderd of in eikenkleur en gekerfd e.d..*
- ◆ *Kinderen: de jongens zitten bij de vader en de meisjes bij de moeder. De heel jonge kinderen, dus ook de jongens (2 à 3 jaar) zitten bij moeder. De jongens hebben dan nog een rokje aan.*
- ◆ *Tijdens de preek mag een man gaan staan. Ook was gaan staan tijdens de preek een teken dat de man wel zitting wilde nemen in de kerkenraad.*

Hindeloopen dominant in de Koopvaardij van 1680—1789

Sommigen van u zullen niet precies weten wat een fluitschip is. Een Fluitschip is een driemast vrachtschip dat tussen de 30 en 50 meter lang is en werd gebruikt bij de Koopvaardij. Er zijn wel 8 verschillende soorten fluiten en ze werden aangepast voor de vracht die men vervoerde. Deze schepen hadden een goede zeilvoering- en zeil eigenschappen.

Het typische van een fluitschip was dat het schip van achteren rond was (ronde billen, peervormig). Een fluit zeilt snel en heeft een geringe diepgang, kenmerkend voor een platbodem. Het schip had een brede onderkant en was van boven zeer smal. Men stelt dat de fluit op deze manier werd gemaakt omdat de tol voor de vaarweg de Sont werd berekend naar de breedte van het bovendek. Hierdoor kon men veel vracht meenemen en hoefde in verhouding maar weinig te betalen. U begrijpt, daar kwam ruzie van. In 1669 veranderde de tolvoering en hiermee verviel het voordeel van de smalle bovendek. Wanneer je door de Sont wilde varen moest je bij het kasteel in Denemarken tol betalen. Vergat je dat een keer dan kreeg je vanaf de wal een schot voor de boeg. Je wou dan wel terug gaan. Schepen die deze waarschuwing negeerden kregen een schot in de boeg.

Zomers was Hindeloopen hoofdzakelijk een vrouwen stad met nog enkele mannen zoals boeren, bakkers, slaggers, schoenmakers en touwslagers.

De schippers vertrokken eind februari en kwamen in november weer terug. Op de vaart gebeurt van alles. Het ene moment is het windstil, het andere moment is de wind de verkeerde kant op, dan kon je niet vertrekken en moest je gedwongen in een haven blijven liggen en even later zat je midden in een storm. Dus nooit saai.

Onze thuishaven was Amsterdam. Wanneer de mannen thuis kwamen, kwamen ze op de rede van Hindeloopen te liggen en namen dan vaak hun vrouwen mee naar Amsterdam om inkopen te doen. Daar komen dus ook onze mooie sitsenstoffen vandaan.

Het thuisfront was dan ook de trouwe bidder voor de bemanning. Er hingen vaak scheepsmodellen in de kerk. Hiermee smeekten zeelieden Gods zegen af over hun vaartuig dat in het klein in de kerk was opgehangen, of drukten ze juist hun dank uit voor een wonderbare redding. Ook deze kroonluchter is door de eigenaar van de Jonge Jacob geschonken.

Een reder gaf altijd een flink bedrag aan de diaconie. Verging er een schip dan was men verzekerd dat de kerk het gezin onderhield van zijn bemanning.

Koperen kroonluchters van ± 1668

Liturgie kerkdienst

Bij binnenkomst van de predikant en kerkenraad gaan alle mannen staan. De vrouwen blijven zitten (ook de gasten).

*Afkondigingen en welkom door Gerard de Vries
Votum en groet*

Zingen: Psalm 100 : 1,2,3,4

De psalmen worden niet ritmisch gezongen.

1. *Juich, aarde! Juicht alom den Heer!
Dient God met blijdschap, geeft Hem eer.
Komt, nadert voor zijn aangezicht;
Zingt Hem een vrolijk lofgedicht.*
2. *De Heare ys ús God, sùng 't mei.
Hy jout ús 't libben èalke dei.
Wy binn' fan Him, Hy sòcht ús graich,
Syn folk, syn skeep haaldt Er yn 't aich.*
3. *Gaat tot zijn poorten in met lof,
Met lofzang in zijn heilig hof;
Looft Hem aldaar met hart en stem
Prijst zijnen naam; verheerlijkt Hem!*
4. *Want Hy, ús God, ys mear as goo.
Syn friendskip reekt firder as joo.
Syn heil us iuwich, èalk geslacht,
Wet fan syn trou, wet fan syn macht.*

Toelichting thema

Gebed

Zingen psalm 139 : 1 en 14

1. *Gij hebt mij, Heer gans'lijk doorgrond,
Gij weet mijn kracht voor de-zen stond;
Het-zij dat ik zit of-te sta
Hee-re, Gij slaat zul-kes al ga;
Gij ver-staat, Heer, door U-we krach-ten,
Van ver-re al-le mijn ge-dach-ten*

14. *Mijn hart en ge-moed wel door-ziet.
Door-grond mij gan-se-lijk met vliet.
Zie of ik in de we-gen kwaad
Wan-de-le, die Gij Hee-re, haat;
En zijt mij al-tijd wel ge-ne-gen,
Ge-leid mij ook in U-we we-gen.*

Voorlezing hoofdsom der wet Matth. 22 : 36—40

Zingen Psalm 119 : 53

53. *Uw woord is ge-lijk een fak-kel zeer klaar.
En een schoonlicht, Heer, aan mij-ne voet-pa-den,
Om mij den weg recht te wij-zen een-paar.
Ik heb be-loofd, en wil 't doen on-be-la-den;
Na-me-lijk, hou-den de rech-ten ver-maard
U-wer wet, die ons gans recht kan be-ra-den.*

Lezing Jona 2 (de psalm van Jona) uit de Statenbijbel Door Marten Tienstra.

Jona 2 yn de Hylper tael

Jona wordt reddden

1 Nô lot de Heare in graeten fisk kómme óm Jona op te slókken. En Jona seet trê dêgen en trê naeten yn it lyf fan 'e fisk.

Jona syn gebed

2 Dê baed Jona út it fiskelyf wei tó de Heare, syn God. 3 Hy see: Yn myn benaudens rôpte yk de Heare oen en Hy het my antword jûnd; út de skerte fan it ryk fan de daden kryte yk óm hêalp en Jy hewwe my heard. 4 Dê't Jy my yn 'e dêpte smyten heeën, midden yn 'e wide sea, en it wetter óm my henne kolke, - al jyn baeren slogen swier oer my henne - 5 tót yk naat oars as: Jy wolle my naat mear sên. Hó sol yk oait in kear it aich wur slaen op jyn heilige tempel? 6 It wetter stooch my oen 'e hals tó, myn libben wied faei, de ûndergrûndsea hee my helendal ómsluten, it seawier seet my óm it haad; 7 by de boam fan de bergen wied yk delsûnken, de skettels fan it daderyk soeden my fôr iuwich opslute. Mar Jy hewwe myn libben út 'e grofkúle oplûkt, Heare, myn God. 8 Dê't yk fernôm, dot it libben him yn my bejooch, rôpte yk de Heare oen, en myn gebed ys oen Jy tókómmen yn jyn heilige tempel. 9 Jin't false goaden ténje, ferlete Jy, trouwe God. 10 Mar yk fôr my: loed priizjend wol yk Jy offers brynge: het yk tóseid hew, folbryng yk; de Heare allónnich ken red- ding jôn. 11 Dê spreek de Heare de fisk oen en dy spiide Jona út op 'e wal.

oersotting: Wiebe E. Zoethout

Gedachten bij dit Bijbelgedeelte.

Tussenzang: Lied 456: 1 en 4

1. *O eeuw-ge Vader, sterk in macht,
 Wiens arm betoomt der baren kracht,
 Die wijst de grond-looz oceaan
 De hem gestelde perken aan,
 O wil verhoren onze beê
 Voor hen die zijn in nood op zee!*

4. *O God, die ons behoeden wilt,
 Bescherm de broeders, wees hun schild
 In storm en strijd, ga met ze mee
 En red ze van 't geweld der zee,
 Dat land en water wijd en zijd
 Lofzingen uw barmhartigheid.*

Lezen Handelingen 27 : 39-44 (Ned. Statenvertaling)

door Marten Tienstra

Handelingen 27 : 39 - 45

39 Dê't it begôn te dêgjen, kôsten se it laand der't jè wieden naat thûsbrynge, mar jè sogen in baei mei in straand, en beslûten, as it jerm slagje woed, der it skíp op te sotten. 40 Jè mekken de ankers los en lotten dy yn sea; tógelyk heeën se de remen fan it roer losmekke, jè sotten de fokke op en hielden fôr de wynd oen op it straand. 41 Dê't jè op in saandbank rekken, lotten se it skíp der op festrônne; de boech flooch derop en bleau ûnferwrikber sitten mar de eftersteaven brekte derôf tróch it geweld fan it wetter. 42 De soldaeten praeten ôf, de gefangenen te daadjen, dot mar naat een fan jerm furtswemme en ûntkômme soed, 43 mar de ofsier, dy't Paulus it libben redde woed, ferhindere jerre plan; hy see dot èalk dy't swemme kôst, earst oer board sprynge en oen laand gaen môst, 44 en dot de oaren dot próbearje môsten op planken en wrakhoalt fan it skíp.

45 En só binne se allegaer feilich oen wal kómd.

oersotting: Wiebe E. Zoethout

Preek

Lied: O God, yk fiel jyn wynden joo (ik voel de winden Gods vandaag.)

1. Ik voel de winden Gods vandaag.

*Vandaag hijs ik het zeil.
Gehavend is 't en zwaar van schuim.
Maar 'k hijs 't en hoop op heil!
Want Christus zelf, als stille gast
reist in mijn scheepje mee.
Op Zijn bevel durf 'k uit te gaan.
Op wilde hoge zee.*

2. Hò faik dot yk al gepje môst,

*òm het yk hir ferlôrn,
Nò ronne-er, drûge fan jyn wynd,
Gin trenen lager mear.
Nò far ik op jyn word mei moo
De jûnge môrntiid yn:
Yk feel jyn wynden waeien joo
En sên jyn sônneskyn.*

3. O, laat me nooit vergeten, Heer,

*Hoe Gij Uw liefde toont.
Doe mij bedenken, hoe Gij wreed
Met doornen werd bekroond.
En, wijze loods, als ik het waag
En weer mijn zeilen hijs,
En 'k voel de winden Gods vandaag.....
Leid Gij mij op mijn reis!*

Gebeden

Collecte *i.v.m. de t.v. uitzending is de collecte na de zegen.*

1e collecte diaconie

2e collecte kerk

3e collecte onkosten tv uitzending

Slotlied: Lied 416 Wisselzang Nederlands Hylpers

1. *Ga met God en Hij zal met je zijn,
Jou na-bij op al je wegen
Met zijn raad en troost en zegen
Ga met God en Hij zal met je zijn.*
2. *Gaen mei God en Hy geat mei dy mei,
By gefaer en swierigheaden,
By ferlangst en hearlijkheaden.
Gaen mei God en Hy geat mei dy mei.*
3. *Ga met God en Hij zal met je zijn:
In zijn liefde je bewaren
In de dood je leven sparen
Ga met God en Hij zal met je zijn.-*
4. *Gaen mei God en Hy geat mei dy mei.
Oent wy wur inerm begroetje,
Yn syn nemm' inerm wur moetje.
Gaen mei God en Hy geat mei dy mei.*

Zegen (en gezongen amen).

Hartelijk dank voor uw komst.

De nostalgische dienst commissie:

Marten Tienstra

Gerard de Vries

Janny Zweed-Hoekstra

*Ds. Gerrit Groeneveld
Emeritus predikant PKN te Bolsward.*

Het orgel werd in 1868 in de kerk geplaatst door de fa. L van Dam uit Leeuwarden. Men had het gekocht van de kerk van Oosterbierum. Het binnenwerk wordt gedateerd 1813, terwijl de kast behoudens de ornamentiek in 1719 gemaakt is door Jan Harmensz. Zelfs moeten we denken aan 1665, toen Harmen Jansz. Het orgel in Oosterbierum plaatste.

*Henk van den Berg
Organist Grote Kerk Hindeloopen*

Folkloristische Zang en Dansgroep Aald Hielpen

*Zang en dansgroep Aald
Hielpen is de oudste kle-
derdrachtgroep in Neder-
land en werd opgericht in
1912.*

Wij zijn te herkennen aan onze kleurrijke klederdracht, bijzondere liederen en oude gebruiken van Hindeloopen. De sits en ruiten zijn afkomstig uit Oost-Indië en werden meegevoerd met de VOC schepen. Tijdens onze optredens geven wij hier ruimschoots aandacht aan. Aald Hielpen heeft ongeveer 35 leden. Meer weten of lid worden? Kijk op onze website www.aaldhielpen.nl

*Na de dienst is er een presentatie van de klederdracht door
Aald Hielpen*